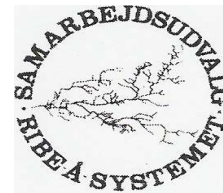

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

- 1. Indledning**
- 2. Forslag til forbedringer**
 - 2.1. Hjortvad Å med tilløb**
 - 2.2. Fovså, Nørreå, Gram Å og Fladså med tilløb**
 - 2.3. Gelså med tilløb**
 - 2.4. Skarv regulering**
 - 2.5. Ribe by passageløsning**
- 3. Avlsarbejdet for laksen**
- 4. Udvidelse af Samarbejdsudvalget**
- 5. Økonomi**
- 6. Fælles fiskeregler**
- 7. Fordeling af laksekvote**

Foto 1. Et af de naturlige stryg ved Harreby

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

1. Indledning

I 2002 skrev Samarbejdsudvalget sin første handlingsplan for Ribe Å systemet. Handlingsplanen pegede på, at vi burde stoppe avlsarbejdet for ørreder med det samme, og i stedet fokusere på at forbedre de fysiske forhold i vandløbene. Det havde man haft stor succes med i både Vejle Å og Kolding Å.

Den sidste udsætning af ørreder i Ribe Å systemet fandt sted i oktober 2002. Samme år inviterede vi de lokale vandløbslaug under Sønderjysk Landboforening og kommunerne til et fælles samarbejde om fysiske forbedringer af tilløb og hovedløb.

I de kommende år blev der udlagt omkring 3.500 m³ grus og sten i omkring 50 forskellige tilløb. Det var tydeligt for enhver, at indsatsen gjorde en stor forskel, aldrig havde vi set så mange gydegravninger og aldrig havde vi set så mange små og naturlig producerede ørreder når vi gik langs vandløbene.

Fiskeriet blev væsentlig bedre og flere oplevede hvordan mindre flokke af havørreder trak op i åen når der var flom.

I 2012 gennemførte DTU en bestandsanalyse i hele Ribe Å systemet. Man fandt 1/2-års ørreder på 73% af alle befiskede stationer mod 59% i 2002. Tætheden af 1/2-års ørreder på stationerne steg til 42 stk pr 100 m² mod 21 stk i 2002. Mængden af vilde ørreder var med andre ord fordoblet på 10 år.

Foto 2. 1½ års laks fra tilløb til Gelså

I 2022 gennemførte DTU igen en bestandsanalyse, og man fandt 1/2-års ørreder på 76% af stationerne og tætheden steg til 44 stk pr 100 m². Desværre faldt den gennemsnitlige tæthed for ældre ørreder fra 8 stk pr 100 m² til 5 stk i 2022.

Fra 2012 til 2022 er der blevet lidt flere 1/2-års ørreder men væsentlig færre ældre ørreder. Dette kan have flere årsager. Der er bl.a. kommet flere prædatorer end tidligere. Antallet af fiskehejre, oddere og skarv har været stigende gennem de sidste 10 år. Det er i sig selv positivt

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

med en mangfoldig natur med mange arter. Men udfordringen for fiskene er, at en vis andel forsvinder som føde.

I 2012 gennemførte DTU en bækørred undersøgelse i Nørreå. Man ville bl.a. undersøge lystfiskeriets påvirkning på en ørredbestand. Mange ørreder blev mærket med pitmærker og forsvandt løbende fra projektstrækningen. Ca. 12% af pitmærkerne fandt man ved en skarv koloni i nærheden. Bestanden af skarv er ikke faldet siden da.

En anden årsag til et faldende antal ørreder kan også være mangel på skjulesteder i vandløbene, specielt mængden af vinterskjulesteder kan være kritiske. For ørreder er der direkte sammenhæng mellem antal skjulesteder og antal ørreder. Få skjulesteder – Få ældre ørreder.

I handlingsplanen fra 2002 pegede vi på, at der var et akut behov for at forbedre passageforholdene for vandrefisk ved Ribe by.

Her 20 år efter er passageforholdene stadig lige kritisable og i år med lange perioder uden nedbør, står laks og havørreder desværre og springer forgæves ind i opstemningernes træværk, i forsøget på at ramme den vandstrøm, der kan bringe dem sikkert forbi opstemningen.

Det er meget positivt, at opstemningerne er medtaget i VP3, og det således påhviler Esbjerg Kommune, at projektere og etablere en funktionel passageløsning for bl.a. vandrefisken inden udgangen af 2027.

I 2002 var avlsarbejdet for laks i sin spæde start og elfiskeri efter ørreder til lokalt avlsarbejde blev erstattet med elfiskeri efter laks til avlsarbejde ved DCV. De første år skulle der virkelig kæmpes for at skaffe laks nok til at genetikeren var tilfreds. Bestanden af den lokale Ribe Å laks steg stille og roligt over tid og nåede en milepæl med en estimeret gydebestand på knap 3.000 individer i 2017. I 2021 og 2022 er fangsterne af laks faldet og det kan indikere en mindre tilbagegang i bestanden.

I lighed med andre å-systemer, så forsvandt vores bestande af stalling i vintrene 2009/10 og 2010/11. Det var isvintre hvor fjorde og kystnære farvande frøs til is, med det resultat, at tusindvis af skarv kastede sig over de vestvendte vandløb der var isfrie. Resultatet var at stort set alle stallinger forsvandt på de to år.

Foto 3. Stallingen forsvandt fra de fleste jyske vandløb i perioden 2009 til 2011

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

De senere år har vi set flere og flere unge stallinger både i forbindelse med elfiskeriet efter laks og i forbindelse med det årlige kursus i elfiskeri. Det bør indikere at bestanden er ved at etablere sig igen.

Her i slutningen af 2022 har vi en vild ørredbestand der sandsynligvis toppede i antal for et par år siden og vi har ligeledes en næsten vild laksebestand, der sandsynligvis også toppede for et par år siden. Men begge bestande er stadig solide og intakte, med god opgang og god gydeaktivitet i vandløbene.

I forhold til for 20 år siden, så er mængden af udfordringer for fiskene begrænset i dag. Der er investeret mere end 100 millioner kroner i at fjerne fire store opstemninger ved Fole dambrug, Gram Slotssø, Gelsbro dambrug og Kastrup engvandingsanlæg. De er alle erstattet med stryg.

Tilbage står vi med en kæmpe udfordring ved Ribe by samt mangel på gyde- og opvækstområder for både stallinger, ørreder og laks. Samt ikke mindst betydelig flere skjulesteder for fiskene i både tilløb og hovedløb.

”Ribe Å-systemet har potentiale til at blive et af Danmarks bedste vandløb for en række fiskearter”

Citat Fiskeplejekonsulent Finn Sivebæk, DTU-Aqua

Når vi taler med biologer, der rådgiver både foreninger, kommuner og entreprenører i hele Danmark, så lægger de ikke skjul på, at vi har rammerne til at skabe et fantastisk fiskevand for både stalling, ørred og laks.

Men det kommer ikke af sig selv. Det kræver at vi gør en indsats i de kommende år, og både investerer tid og penge i at skabe resultater.

Hvis viljen er til stede, så når vi også i mål.

Tidligere har tiltagene i Ribe Å systemet været drevet af nogle få personer, der har lagt deres sjæl i arbejdet. Dette er ikke en langtids holdbar løsning, da man sjældent kan holde momentum år efter år.

Der er derfor et behov for at vi organiserer os bredere end tidligere, så arbejdet hviler på flere skuldre. Det vil være et stort ønske, at vi i højere grad kan skabe større lokalt medejerskab, så man naturligt ser til de gennemførte projekter en gang eller to om året.

Nærværende handlingsplan beskriver de aktiviteter der skal gennemføres for at skabe større fiskebestande. Det er tanken at planen revideres ved hvert årsskifte, så den altid er tilpasset fakta og aktuel.

Til sidst et par gode sætninger at huske på.

Græsset er ikke grønnest på den anden side af hegnet – græsset er grønnest hvor man gøder det!

2. Forslag til forbedringer

I den nyligt udsendte "Plan for fiskepleje i Ribe Å" har man beregnet udtrækket af ørred smolt

Samlet er der beregnet et smolt udtræk på i alt 31.400 stk smolt fra hele Ribe Å systemet, og de fordeler sig som følger:

- Hjortvad Å med tilløb producerer et smolt udtræk på 12.600 stk smolt (40%)
- Fovså, Nørreå, Gram Å og Fladså med tilløb producerer 11.900 stk smolt (38%)
- Gelså med tilløb producerer 6.900 stk smolt (22%)

Foto 4. Hyrupbæk - tilløb til Gelså

Både Hjortvad Å og Nørreå/Gram Å og deres tilløb har i høj grad deres udspring på Rødding/Gram bakkeø, hvilket medfører et relativt godt fald og en stor forekomst af sten og grus i jorden.

Derimod løber Gelså og tilløbene i høj grad på gammel hede slette, og er samtidig både udrettet og forlagt fra deres oprindelige forløb. Dette betyder en sandet jord og få sten i jorden.

Der er således ingen tvivl om at de fysiske forhold fra naturens side er bedst i de to nordlige ågrene og temmelig udfordret i den sydlige ågren, hvor sand og sandvandring udgør en stor udfordring.

Ribe Å systemet løber igennem Kolding, Vejen, Haderslev, Tønder og Esbjerg kommuner, der alle er vandløbsmyndigheder på strækninger af enten tilløb og hovedløb. Den enkelte kommune råder ikke over ubegrænset kapacitet til sagsbehandling. Det er derfor vigtigt at vi arbejder bredt og at vi i videst muligt omfang fordeler forslagene mellem de enkelte kommuner.

Det er vores tanke, at vi udarbejder forslag til projekter og indhentning af lodsejertilladelser, og hvis projekterne kan gennemføres, så står kommunerne for sagsbehandling og udførsel af projekterne

I de kommende forslag er indsatserne prioriteret efter hvor vi hurtigst og billigst kan gennemføre gode tiltag.

Inden vi aktivt begynder at gennemgå vandløb, bør der afholdes et møde med hver enkelt kommune, hvor der søges enighed om et fremtidigt samarbejde. Ligeledes aftales praktik i forbindelse med vores kommende ønsker til restaurering.

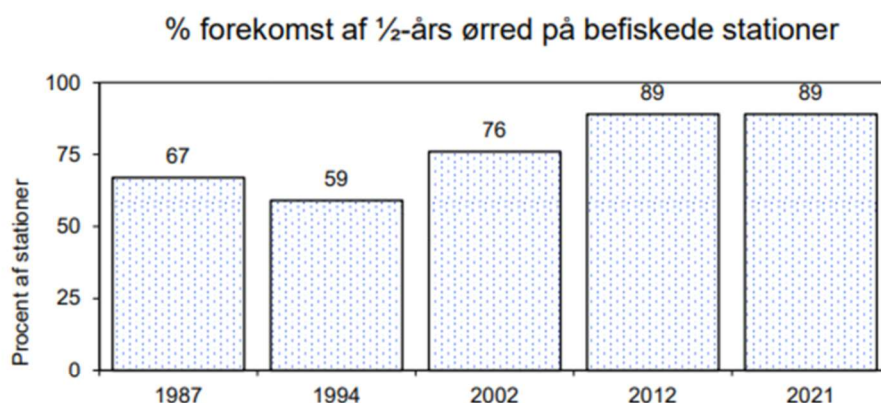
2.1. Hjortvad Å med tilløb

Fakta fra Plan for fiskepleje Ribe Å 2022. DTU Aqua, Institut for Akvatiske Ressourcer, Sektion for Ferskvandsfiskeri. Link til [rapporten](#).

Resultater for Hjortvad Å/Tved Å med tilløb (station 71-114)

Undersøgelsen har omfattet i alt 50 stationer. Af disse er 5 stationer besigtiget, mens der på de resterende 45 stationer også er foretaget kvantitativ bestandsanalyse ved elektrofiskeri.

I figur 5 og tabel 9 er resultaterne fra denne og tidligere bestandsanalyser samlet for at give et overblik over udviklingen i ørredbestanden i perioden fra 1987 til 2021.

Figur 5. Udvikling i den %-vise andel af befiskede stationer med ørredyngel (½-års ørreder). I opgørelsen indgår befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5.

Tabel 9. Oversigten viser antal befiskede stationer de enkelte år. Ligeledes er vist den %-vise andel af befiskede stationer med hhv. ½-års og ældre ørred. I beregningerne indgår befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5.

År	Antal befiskede stationer	Stationer med ½-års ørred		Stationer med ældre ørred	
		På antal st.	%	På antal st.	%
1987	18	12	67	17	94
1994	29	17	59	21	72
2002	33	25	76	25	76
2012	38	34	89	30	79
2021	45	40	89	21	47

Som det fremgår af figur 5, er andelen af stationer hvor der er fundet ½-års (naturlig yngel) på samme høje niveau som i 2012. Der er i 2012 og 2021 registreret naturlig yngel på 89% af de befiskede stationer.

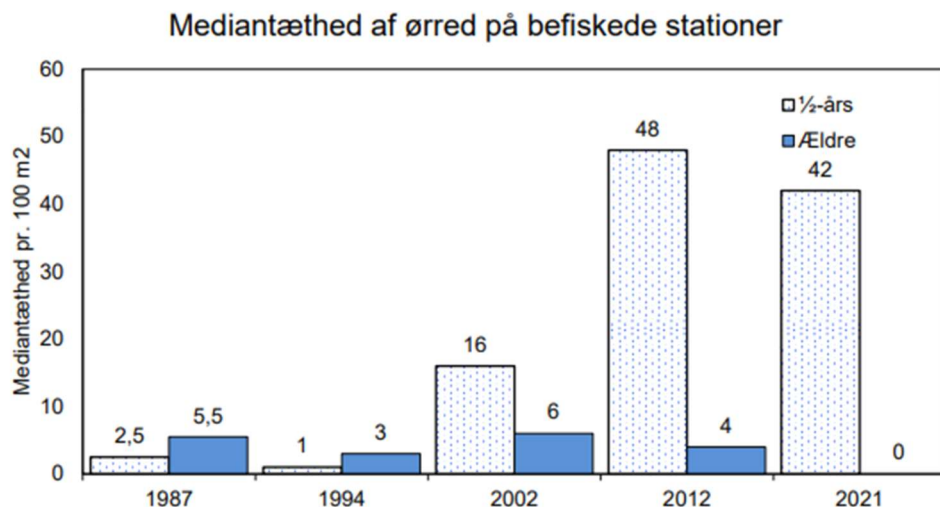
Der er et markant fald i andelen af stationer med ældre ørred i forhold til de tidligere undersøgelser. I 2021 blev der fundet ældre ørred på 47% af de befiskede stationer (tabel 9).

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Hjortvad Å fortsat..

Figur 6. Udvikling i mediantæthed af 1/2-års og ældre ørreder på de befiskede stationer med biotopskarakter 1-5, målt som antal ørreder pr. 100 m² vandløb. Bemærk at figuren også medtager vandløb, der er bredere end to m, idet der hermed kan sammenlignes med tidligere opgørelser af data for de samme stationer.

Der er sket en svag forbedring af den gennemsnitlige yngeltæthed, fra 66 stk./100 m² i 2012 til 69 stk./100 m² i 2021 (tabel 10). Omvendt er der et fald i medianværdierne fra 48 stk./100 m² i 2012 til 42 stk./100 m² i 2021 (figur 6).

Den gennemsnitlige tæthed af ældre ørred er faldet fra 14 stk./100 m² i 2012 til 4 stk./100 m² i 2022. Medianværdien er faldet fra 4 stk./100 m² i til 0 stk./100 m².

Tabel 10. Oversigten viser antal befiskede stationer de enkelte år. Den gennemsnitlige tæthed er beregnet på baggrund af befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5. Mediantætheden er den midterste værdi i et sorteret datasæt.

År	Antal befiskede stationer	Gns. tæthed af 1/2-års ørred (stk./100 m²)	Gns. tæthed af ældre ørred (stk./100 m²)	Mediantæthed af 1/2-års ørred (stk./100 m²)	Mediantæthed af ældre ørred (stk./100 m²)
1987	18	22	7	2,5	5,5
1994	29	13	9	1	3
2002	33	44	12	16	6
2012	38	66	14	48	4
2021	45	69	4	42	0

I forhold til Ørredindekset (DFFVø) opfylder 44 % af de befiskede stationer kravet om god eller høj økologisk tilstand (20 ud af 45 stationer), hvilket er et mindre fald i forhold til undersøgelsen i 2012 (tabel 11).

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Hjortvad Å fortsat..

Tabel 11. Oversigt over antal befiskede stationer de enkelte år, og andelen af de befiskede stationer som har målopfyldelse (god økologisk tilstand) efter ørredindekset (DFFVø).

År	Antal befiskede stationer	Andel af befiskede stationer med målopfyldelse (%)
1987	24	17
1994	29	3
2002	33	15
2012	38	50
2021	45	44

Der er en markant fremgang i den naturlige forekomst af ørredyngel i Hjortvad Å (st.78+81+82), Rødding Bæk (st.91B), Rasselbæk (st.94) og i Engkær Bæk (st.101).

Tilsvarende har der været markant nedgang i yngeltætheden i Tved Å (st.71+72+73), Farris Bæk (st.85+86), Brøstrup Bæk (st.96+97), Holm Bæk (st.103) og i Høllet Bæk (st.111).

I modsætning til gennemgangen af vandløbene i 2012 er der ved denne undersøgelse registreret naturligt forekommende ørredyngel i Skærbæk (st.87) og i Kjær Bæk (st.106).

Ved denne undersøgelse blev der i modsætning til tidligere ikke fundet ørredyngel i følgende vandløb: Tved Å (st.75), Rødding Bæk (st.91A) og i Brøstrup Bæk (st.97).

Det samlede smoltudtræk af ørred fra vandløbets naturlige produktion er i 2021 beregnet til 12.600 stk.

Lakseyngel

I denne undersøgelse er der fundet lakseyngel på 9 ud af 45 befiskede stationer (20%). I 2012 blev der tilsvarende fundet lakseyngel på 13 ud af 38 befiskede stationer (34%).

Ribe Amt etablerede i sin tid fire stryg i selve Hjortvad Å. Efterfølgende har Naturstyrelsen etableret yderligere 15 stryg også i hovedløbet. I årene efter etableringen af de 15 stryg klagede en del lodsejere over, at indløbene ikke var sikret tilstrækkeligt og at åen var begyndt at grave sig uden om nogle af strygene. Samarbejdsudvalget kender ikke den aktuelle tilstand.

Handlingsplan:

- Bilag 1 gennemgås, stationer i tilløbene, hvor ørred-tætheden er faldet siden 2012 oplystes og besigtiges for at finde eventuelle årsager til tilbagegangen. Observationer fotograferes og noteres for hver station.
- Indberetning af eventuelle observationer til vandløbsmyndigheden
- Et af tilløbene udvælges og gennemgås fra kilde til udløb i Hjortvad Å, og der udarbejdes en beskrivelse af den restaurering, der med stor effekt bør gennemføres.
- Der afholdes et møde med kommunen hvor beskrivelsen gennemgås. Det aftales hvem der gør hvad i projektet og hvordan omkostningerne fordeles.
- Alle stryg i hovedløbet besigtiges. Virker de som de skal. Observationer fotograferes og noteres for hvert stryg
- Sammen med vandløbsmyndighederne i Vejen og Esbjerg kommune besigtiges udvalgte vandløb mens de vedligeholdes i sensommeren. Hvordan sker vedligeholdelsen? Sker vedligeholdelsen som beskrevet? Efterlades der gode skjul til ørrederne?
- Ved næste revision tilføjes alle VP3 projekter i ågrenen

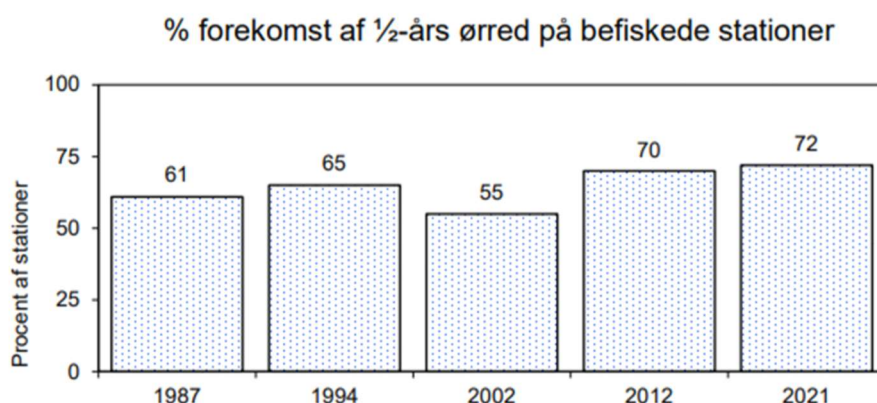
2.2. Fovså, Nørreå, Gram Å og Fladså med tilløb

Fakta fra Plan for fiskepleje Ribe Å 2022. DTU Aqua, Institut for Akvatiske Ressourcer, Sektion for Ferskvandsfiskeri. Link til [rapporten](#)

Resultater for Fovså/Nørreå/Gram Å/Fladså/Ribe Å med tilløb (station 0-70, 115-148, 218-228)

Undersøgelsen har omfattet i alt 121 stationer. Af disse er 32 stationer besigtiget, mens der på de resterende 89 stationer også er foretaget kvantitativ bestandsanalyse ved elektrofiskeri.

I figur 3 og tabel 6 er resultaterne fra denne og tidligere bestandsanalyser samlet for at give et overblik over udviklingen i ørredbestanden i perioden fra 1987 til 2021.

Figur 3. Udvikling i den %-vise andel af befiskede stationer med ørredyngel (½-års ørreder). I opgørelsen indgår befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5.

Foto 5. Gram Å opstrøms Fole dambrug

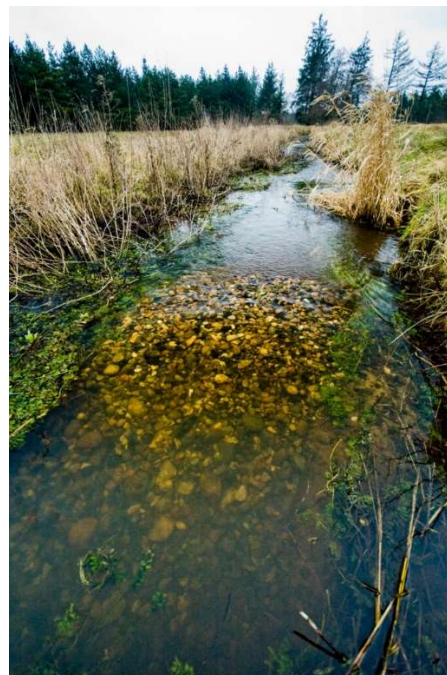

Foto 6. Gydegravning i Stensbæk

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Fovså, Nørreå, Gram Å og Fladså med tilløb fortsat..

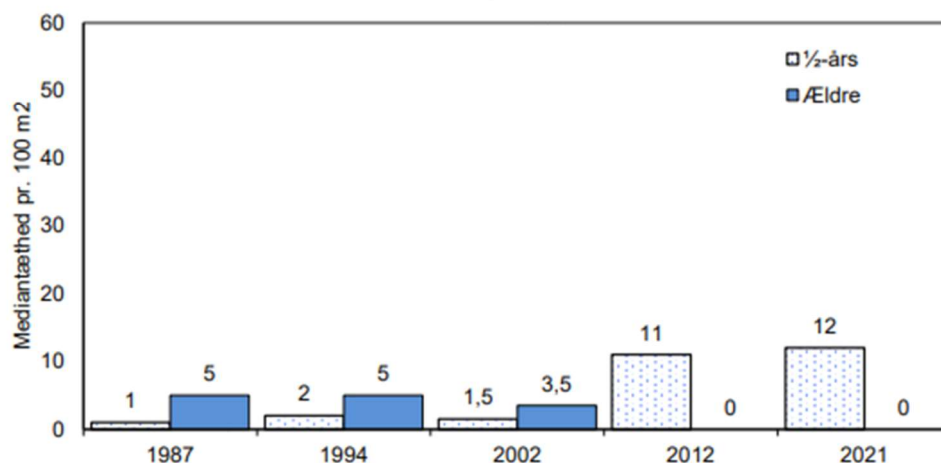
Tabel 6. Oversigten viser antal befiskede stationer de enkelte år. Ligeledes er vist den %-vise andel af befiskede stationer med hhv. ½-års og ældre ørred. I beregningerne indgår befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5.

År	Antal befiskede stationer	Stationer med ½-års ørred		Stationer med ældre ørred	
		På antal st.	%	På antal st.	%
1987	54	33	61	54	100
1994	65	42	65	51	78
2002	78	43	55	51	65
2012	83	58	70	40	48
2021	89	64	72	44	49

Som det fremgår af figur 3, er andelen af stationer hvor der er fundet ½-års (naturlig yngel) på niveau med 2012. Der er i 2021 registreret naturlig yngel på 72% af de befiskede stationer.

Andelen af stationer med ældre ørred er også på niveau med 2012. Der er ved denne gennemgang fundet ældre ørred på 49% af de befiskede stationer (tabel 6).

Mediantæthed af ørred på befiskede stationer

Figur 4. Udvikling i mediantæthed af ½-års og ældre ørreder på de befiskede stationer med biotopskarakter 1-5, målt som antal ørreder pr. 100 m² vandløb. Bemærk at figuren også medtager vandløb, der er bredere end to m, idet der hermed kan sammenlignes med tidligere opgørelser af data for de samme stationer.

Den gennemsnitlige yngeltæthed i 2021 er den samme som fundet i 2012. Den gennemsnitlige tæthed er i begge undersøgelser 41 stk./100 m² i (tabel 7). Tilsvarende er medianværdierne på niveau med 2012 (figur 4). Mediantætheden af ørredyngel er i 2021 på 12 stk./100 m².

Den gennemsnitlige tæthed af ældre ørred er øget fra 4 stk./100 m² i 2012 til 7 stk./100 m² i 2021. Medianværdien er uændret 0 stk./100 m².

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Fovså, Nørreå, Gram Å og Fladså med tilløb fortsat..

Tabel 7. Oversigten viser antal befiskede stationer de enkelte år. Den gennemsnitlige tæthed er beregnet på baggrund af befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5. Mediantætheden er den midterste værdi i et sorteret datasæt.

År	Antal befiskede stationer	Gns. tæthed af ½-års ørred (stk./100 m ²)	Gns. tæthed af ældre ørred (stk./100 m ²)	Mediantæthed af ½-års ørred (stk./100 m ²)	Mediantæthed af ældre ørred (stk./100 m ²)
1987	54	10	7	1	5
1994	65	18	10	2	5
2002	78	19	12	1,5	3,5
2012	83	41	4	11	0
2021	89	41	7	12	0

I forhold til Ørredindekset (DFFVø) opfylder 24 % af de befiskede stationer kravet om god eller høj økologisk tilstand (21 ud af 89 stationer), hvilket er en mindre stigning i forhold til undersøgelsen i 2012 (tabel 8).

Tabel 8. Oversigt over antal befiskede stationer de enkelte år, og andelen af de befiskede stationer som har målopfyldelse (god økologisk tilstand) efter ørredindekset (DFFVø).

År	Antal befiskede stationer	Andel af befiskede stationer med målopfyldelse (%)
1987	54	2
1994	65	6
2002	78	10
2012	83	22
2021	89	24

Der er en markant fremgang i den naturlige forekomst af ørredyngel i Nørreå (st.7+11A+11), Jels Å (st.37), Hennekedam Bæk (st.40), Rojbøl Bæk (st.41+42+43+44+45), Sandbæk (st.52), Teglværksbækken (st.54), Fole Bæk (st.67), Markskelgrøften (st.68), Store Kærbæk (st.119), Selskær Bæk (st.134), Elkær Bæk (st.140) og i tilløb til Gram Å fra Skjoldager (st.145+146).

Tilsvarende har der været markant nedgang i yngeltætheden i tilløb til Nørreå fra Tågerup Skov (st.24), Ørsted Å (st.28), tilløb til Rojbøl Bæk fra Terp (st.47+48), tilløb til Gram Å sydøst for Lykkesgård (st.51), Brændstrup Bæk (st.59), Hornsbæk (st.62), Fole Bæk (st.65+66), Selskær Bæk (st.134) og i Elkær Bæk (st.140) og i Havlund Bæk (st.224).

I modsætning til gennemgangen af vandløbene i 2012 er der ved denne undersøgelse registreret naturligt forekommende ørredyngel i Nørreå (st.4), Markskelgrøften (st.68), Mølbro Bæk (st.116) og i Bybæk (st.121) og i Made Bæk (st.222).

Ved denne undersøgelse blev der i modsætning til tidligere ikke fundet ørredyngel i følgende vandløb: Tilløb til Nørreå fra Tågerup Skov (st.24), Ørsted Å (st.28) og i Spangså (st.124+126).

Det samlede smoltudtræk af ørred fra Ribe Å hovedløbet med tilløb er beregnet til 11.900 stk.

Lakseyngel

I denne undersøgelse er der fundet lakseyngel på 17 ud af 89 befiskede stationer (19%). I 2012 blev der fundet lakseyngel på 3 ud af 83 befiskede stationer (4%).

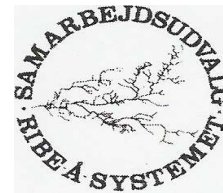
De senere år har DTU Aqua undersøgt strygene i hovedløbene i forbindelse med undersøgelser af laksebestanden i Ribe Å. Deres viden om strygenes status i hovedløbet skal indhentes.

Handlingsplan:

A. Møde med DTU om placering og tilstanden på strygene i hovedløbet

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

- B. Bilag 1 gennemgås, stationer i tilløbene, hvor ørred-tætheden er faldet siden 2012 oplistes og besigtiges for at finde eventuelle årsager til tilbagegangen. Observationer fotograferes og noteres for hver station.
- C. Indberetning af eventuelle observationer til vandløbsmyndigheden
- D. Et af tilløbene udvælges og gennemgås fra kilde til udløb i åen og der udarbejdes en beskrivelse af den restaurering, der med stor effekt bør gennemføres.
- E. Der afholdes et møde med kommunen hvor beskrivelsen gennemgås. Det aftales hvem der gør hvad i projektet og hvordan omkostningerne fordeles.
- F. Alle stryg i hovedløbet besigtiges. Virker de som de skal. Observationer fotograferes og noteres for hvert stryg. Er der lavthængende frugter som relativt nemt kan realiseres, fx ved at løsne fastkittet grus, fylde mere grus på osv.
- G. Eventuelle forslag til nye stryg i hovedløbene beskrives sammen med opgave F
- H. Sammen med vandløbsmyndighederne i Kolding, Vejen og Haderslev kommune besigtiges udvalgte vandløb mens de vedligeholdes i sensommeren. Hvordan sker vedligeholdelsen? Sker vedligeholdelsen som beskrevet? Efterlades der gode skjul til ørrederne?
- I. Ved næste revision tilføjes alle VP3 projekter i ågrenen

Foto 7. Nørræå

Foto 8. Strygene ved Harreby – her fandt man i 1999 lakse yngel der var i familie med laks fanget i 1916 og 1919.

2.3. Gelså med tilløb

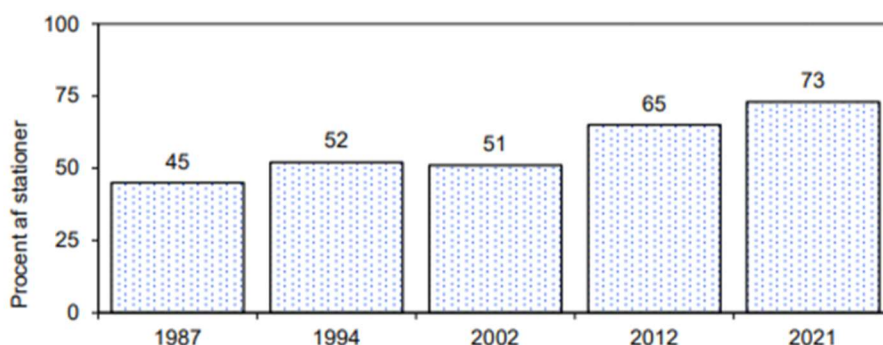
Fakta fra Plan for fiskepleje Ribe Å 2022. DTU Aqua, Institut for Akvatiske Ressourcer, Sektion for Ferskvandsfiskeri. Link til [rapporten](#)

Resultater for Gels Å med tilløb (station 149-217)

Undersøgelsen har omfattet i alt 69 stationer. Af disse er 21 stationer besigtiget, mens der på de resterende 48 stationer også er foretaget kvantitativ bestandsanalyse ved elektrofiskeri.

I figur 7 og tabel 12 er resultaterne fra denne og tidligere bestandsanalyser samlet for at give et overblik over udviklingen i ørredbestanden i perioden fra 1987 til 2021.

% forekomst af ½-års ørred på befiskede stationer

Figur 7. Udvikling i den %-vise andel af befiskede stationer med ørredyngel (½-års ørreder). I opgørelsen indgår befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5.

Tabel 12. Oversigten viser antal befiskede stationer de enkelte år. Ligeledes er vist den %-vise andel af befiskede stationer med hhv. ½-års og ældre ørred. I beregningerne indgår befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5.

År	Antal befiskede stationer	Stationer med ½-års ørred		Stationer med ældre ørred	
		På antal st.	%	På antal st.	%
1987	31	14	45	31	100
1994	31	16	52	27	87
2002	39	20	51	32	82
2012	54	35	65	36	67
2021	48	35	73	30	62

Som det fremgår af tabel 12, er der fundet ½-års (naturlig yngel) på samme antal stationer som i 2012. Der er dog denne gang elfisket lidt færre stationer. Der er i 2021 registreret naturlig yngel på 73% af de befiskede stationer, hvilket er en mindre fremgang i forhold til 2012.

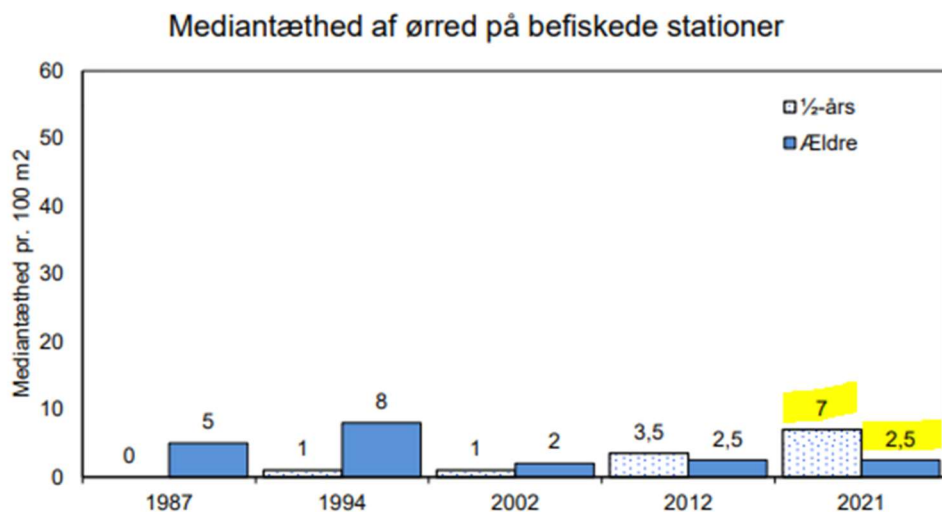
Der er ikke samme positive udvikling i andelen af stationer med ældre ørred. Her er der et fortsat fald, fra 67% i 2012 til 62% i 2021.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Gelså med tilløb fortsat..

Figur 8. Udvikling i mediantæthed af 1/2-års og ældre ørreder på de befiskede stationer med biotopskarakter 1-5, målt som antal ørreder pr. 100 m² vandløb. Bemærk at figuren også medtager vandløb, der er bredere end to m, idet der hermed kan sammenlignes med tidligere opgørelser af data for de samme stationer.

Der er et mindre fald i den gennemsnitlige yngeltæthed, fra 27 stk./100 m² i 2012 til 24 stk./100 m² i 2021 (tabel 13). Omvendt er medianværdierne i samme periode øget fra 3,5 stk./100 m² i 2012 til 7 stk./100 m² (figur 8).

Den gennemsnitlige tæthed af ældre ørred er faldet fra 10 stk./100 m² i 2012 til 5 stk./100 m² i 2021. Medianværdien er uændret fra 2,5 stk./100 m².

Tabel 13. Oversigten viser antal befiskede stationer de enkelte år. Den gennemsnitlige tæthed er beregnet på baggrund af befiskede stationer med biotopskarakteren 1-5. Mediantætheden er den midterste værdi i et sorteret datasæt.

År	Antal befiskede stationer	Gns. tæthed af 1/2-års ørred (stk./100 m ²)	Gns. tæthed af ældre ørred (stk./100 m ²)	Mediantæthed af 1/2-års ørred (stk./100 m ²)	Mediantæthed af ældre ørred (stk./100 m ²)
1987	31	15	12	0	5
1994	31	16	12	1	8
2002	39	6	8	1	2
2012	54	27	10	3,5	2,5
2021	48	24	5	7	2,5

I forhold til Ørredindekset (DFFVø) opfylder 19 % af de befiskede stationer kravet om god eller høj økologisk tilstand (9 ud af 48 stationer), hvilket er en svag stigning i forhold til undersøgelsen i 2012. (tabel 14).

Tabel 14. Oversigt over antal befiskede stationer de enkelte år, og andelen af de befiskede stationer som har målopfyldelse (god økologisk tilstand) efter ørredindekset (DFFVø).

År	Antal befiskede stationer	Andel af befiskede stationer med målopfyldelse (%)
1987	31	16
1994	31	16
2002	39	3
2012	54	17
2021	48	19

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Gelså med tilløb fortsat..

Der er en markant fremgang i den naturlige forekomst af ørredyngel i Gels Å (st.156), Hyrup Bæk (st.197+198) og i Stensbæk (st.216).

Tilsvarende har der været markant nedgang i yngeltætheden i Sønder Å (st.151), Gels Å (st.155), Gabøl Bæk (st.172A+174), Nipså (st.194), Hyrup Bæk (st.196), Tydebæk (st.199), tilløb til Gels Å syd for Arnum (st.211) og i Holbæk (st.212+213+214).

I modsætning til gennemgangen af vandløbene i 2012 er der ved denne undersøgelse registreret naturligt forekommende ørredyngel i Skærbæk (st.87), Kjær Bæk (st.106), Gabøl Bæk (st.173), Skibelund Mosebæk/Markskele Bæk (st.179), Løbæk (st.205) og i tilløb til Andesnabbæk ved Enemark (st.210).

Ved denne undersøgelse blev der i modsætning til tidligere ikke fundet ørredyngel i følgende vandløb: Valsbæk (st.170), Skrydstrup Bæk (st.177), Marbæk (st.186), Kærbæk (st.207) og Holbæk (st.212+214).

I Gels Å er der mange reguleringsstryg, som er ombygget til unaturligt stejle stenstryg, der hindrer fri faunapassage for en række fiskearter. Det vil gavne fiskebestandene, hvis man i disse områder genskaber et mere naturligt fald og samtidig genskaber egnede gyde- og opvækstområder for fisk.

Det samlede smoltudtræk af ørred fra vandløbets naturlige produktion er i 2021 beregnet til 6.900 stk.

I 2022 er der nedsat en arbejdsgruppe med to lodsejere fra Gelså bredejerforening, to medlemmer fra Samarbejdsudvalget og Torben Hansen fra Brede Å.

Arbejdsgruppens mål er at ændre de mange stejle stryg af kampesten til 15 grus stryg med en hældning på ca 2 promille. Samtidig ændres bredden af strygene til ca 3 gange den nuværende bundbredde. Hvis alle strygene etableres, skaber det ca. 37.000 m² fortrinlige gyde- og opvækstområder for både stalling, ørreder og laks. Projekterne koster samlet ca 13 millioner excl. moms.

Foto 9. De gamle reguleringsstryg ændres til lange og brede gyde- og opvækstområder

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Nærværende handlingsplan handler derfor primært om tilløbene til Gelså.

Tilløbene er generelt meget udsat for sandvandring. I 2005 etablerede kommunen 6-7 sandfang og vi udlagde grydegrus lige nedstrøms. Det virkede allerede fra første vinter/forår. Der er desværre en tendens til at de eksisterende sandfang tømmes med meget ujævne intervaller og at sandfangene derfor bliver fyldt og sender sandet videre ned over gruset.

Hidtil har vi etableret grusstryg spredt ud i de enkelte tilløb og typisk placeret dem ved en vej, så det er nemt at tømme sandfangene lige opstrøms.

Vi bør overveje om vi med fordel kan etablere de fleste grusstryg i den øverste fjerdedel af hvert tilløb, hvor sandvandringen alt andet lige er mindre, og så lade resten af tilløbet fungere som opvækstområde, hvor ørrederne trækker ned efterhånden som de bliver ældre og kræver større territorie.

Foto 10. Nyetableret sandfang i Valsbæk fra 2005

I Samarbejdsudvalget deler vi holdningen om, at sandfang er unaturlige elementer man placerer i naturen. De gamle sandfang er etableret hvor sandvandringen forarmede vandløbet, så det stort set var uden planter og dyr.

I dag vil vi kun foreslå etablering af et sandfang hvis kommunen er nødt til at anvende gravemaskiner i vandløbet for at fjerne aflejret sand. I sådanne situationer er det vores holdning, at naturen skånes ved, at man etablerer et sandfang i stedet for at opgrave flere hundrede meter vandløb. Det vil trods alt være den mindst dårlige løsning.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Handlingsplan:

- A. Møde med Tønder Kommune om bl.a. de gamle sandfang, indgår de i driften i dag.
- B. Bilag 1 gennemgås, stationer i tilløbene, hvor ørred-tætheden er faldet siden 2012 oplystes og besigtiges for at finde eventuelle årsager til tilbagegangen. Observationer fotograferes og noteres for hver station.
- C. Indberetning af eventuelle observationer til vandløbsmyndigheden
- D. Et af tilløbene udvælges og gennemgås fra kilde til udløb i åen og der udarbejdes en beskrivelse af den restaurering, der med stor effekt bør gennemføres. Vær obs på at placere grusstrøg oppe i den øverste del af tilløbet.
- E. Der afholdes et møde med kommunen hvor beskrivelsen gennemgås. Det aftales hvem der gør hvad i projektet og hvordan omkostningerne fordeles.
- F. Sammen med vandløbsmyndighederne i Haderslev og Tønder kommune, besigtiges udvalgte vandløb mens de vedligeholdes i sensommeren. Hvordan sker vedligeholdelsen? Sker vedligeholdelsen som beskrevet? Efterlades der gode skjul til ørrederne?
- G. Ved næste revision tilføjes alle VP3 projekter i ågrenen

Foto 11. I mange tilløb til Gelså ses denne type overkørsler hvor det øverste betonrør har en indstøbt betonkant, som kan virke som spærring for både gydefisk og yngel.

2.4. Skarv regulering

Tilbage i årene før 2009 udgjorde skarven ikke en trussel for fiskene i Ribe Å systemet. Man så en enkelt i ny og næ. De hårde vintre i 2009/10 og 2010/11 ændrede på dette billede. Af nød trak skarverne ind i landet og fandt føde i vores vandløb der var de eneste isfrie områder de kunne hente føde. Det var langt fra gratis. Stallingerne forsvandt stort set i de år og i de efterfølgende år var smolt udtrækket af ørreder og laks betydeligt lavere end årene før.

Siden da har skarven været en daglig gæst i vores vandløb. I 2012 konstaterede DTU i forbindelse med et bækørredprojekt i Nørreå, at skarven tog mindst 12% af vores ørreder. Antallet af skarv er kun steget siden da og udgør i dag en potentiel risiko for fiskebestandene.

Hvis skarven etablerer en koloni ved Ribe Å systemet og blot består af 200 individer, der alle finder deres føde i de lokale vandløb, så æder de hvert år mindst 25.550 kg fisk.

Samarbejdsudvalget indhenter hvert år en regulerings tilladelse, men det er kun nogle få personer der benytter den. Samtidig har vi ikke noget overblik over hvor skarven færdes og om den er ved at etablere kolonier langs vores vandløb.

Foto 12. En smolt vejer 30-40 gram når de trækker til havs

Hvert år trækker ca 31.400 stk ørred smolt til havs fra Ribe Å systemet. Den samlede vægt udgør 1.100 kg, hvilket svarer til hvad blot 9 skarv spiser hvert år!

Det er en trussel som vi skal tage alvorligt.

Handlingsplan:

- A. Der nedsættes en arbejdsgruppe på mindst to personer, som opbygger vores forsvar mod skarven
- B. Der skabes et overblik over skarvens færden ved at der oprettes et indberetningssystem, som alle Samarbejdsudvalgets medlemmer gentagne gange orienterer deres medlemmer om. Der kan indberettes både hvis man ser skarv i træer eller i luften
- C. Der udformes et brev som henvender sig til vores lodsejere og deres eventuelle jaglejere. Brevet orienterer dem om, at skarven er en udfordring for de lokale fiskebestande, og at de gerne må skyde skarven når den kommer på skudhold.
- D. Brevet sendes/udleveres til alle lodsejere via medlemmerne af Samarbejdsudvalget

2.5. Ribe by passageløsning

I 2002 skrev vi i den første handlingsplan, at de dårlige passageforhold ved Ribe by udgjorde et kæmpe problem for de lokale bestande af vandrefisk. For en del år siden opkøbte Naturstyrelsen elværket i Stampemølleåen. Man fjernede efterfølgende elværket og etablerede et langt stryg. Det var tanken at vandrefiskene i høj nu skulle kunne passere Ribe by via Stampemølleåen.

Desværre ændrede man opstemningskoterne omkring Ribe by umiddelbart efter, og det resulterede i at der stort set ikke løber noget vand i Stampemølleåen om sommeren.

Den største vandføring afvikles derfor stadig over Skibbroen og vandrefiskene følger primært den kraftigste lokkestrøm, så de fleste vandrefisk ender her, i deres søgen efter en passagemulighed.

Foto 13. Opstemningen ved Skibbroen

Ved det årlige elfiskeri efter moderlaks ser vi konsekvenserne ved de dårlige passageforhold for vandrefiskene. I varierende omfang har laksene springskader, nogle så alvorlige, at der er hul helt ind til kraniet. Ved årets første strygning af laks ved DCV den 7. december 2022, blev der registreret springskader på 20 ud af 28 laks og flere laks var i så ringe forfatning, at DCV vurderede, at de ikke havde været i stand til at gennemføre en naturlig gydning i åen.

I Varde å så man førhen et tilsvarende antal skadede laks i forbindelse med elfiskeri. Dette forsvandt da man nedlagde opstemningen ved Sig dambrug og etablerede et stort stryg forbi dambruget.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Det betyder, at de laks vi leverer til DCV i Skjern uden sidestykke er i den ringeste forfatning i forhold til Varde Å og Skjern Å.

[Se videofilm der viser springende laks ved fisketrappen ved Skibbroen](#)

Vi ser ikke så mange havørreder når vi elfisker moderlaks i december, de fleste deltager i gydningen i de små tilløb. Vi har derfor ikke den samme dokumentation med fotos af skadede havørreder. Men man må forvente at havørrederne også lider under de dårlige passageforhold.

De nedtrækkende ørred- og laksesmolt møder også store udfordringer når de trækker mod havet. Lige så snart de kommer til de mere diffuse søområder opstrøms Ribe by, så er der en ringere defineret strøm på grund af opstemningerne, og det kan ikke undgås at der er et smolttab i en ukendt størrelse.

Samlet set taber alle på de dårlige og mangelfulde muligheder for passage for fisk ved opstemningerne. De kan måske på kort sigt give et lidt bedre fiskeri på nogle strækninger, men i det lange løb er vi alle tabere, for når opstemningerne har en negativ indflydelse på hvor stor gydebestandene er af ørreder og laks, så vil det over tid betyde at bestandene ikke når de størrelser som de egentlig kunne.

Esbjerg Kommune indmeldte spærringerne i Ribe by til Miljøstyrelsen som en indsats i vandområdeplaner 2021-2027

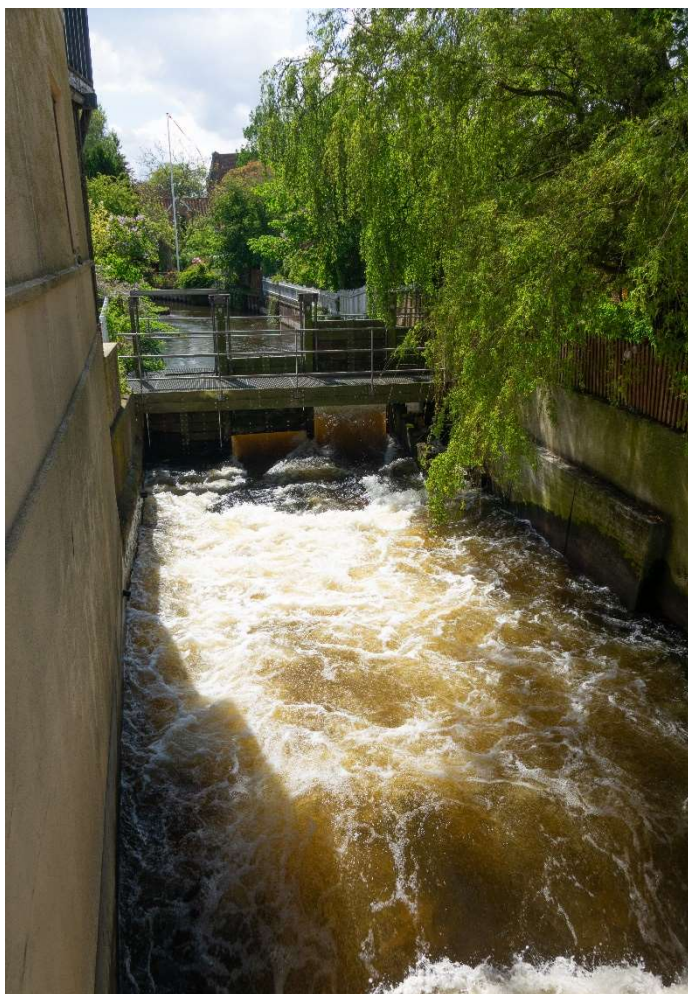

Foto 14. Opstemningen ved Skibbroen

Efterfølgende tog Ribe Sportsfiskerforening og Danmarks Sportsfiskerforbund i 2019 initiativ til at nedsætte en arbejdsgruppe der skulle skabe lokal dialog og fælles forståelse, samt identificere og beskrive de hensyn og forhold, gruppen var enige om skal have opmærksomhed ved gennemførelse af et klima- og passageprojekt.

Arbejdsgruppen har bestået af personer, der har repræsenteret en lang række væsentlige interesser i Ribe.

I arbejdsgruppen er der enighed om, at en kommende klimatilpasning og passageløsning ved Ribe by, hvis den udføres korrekt, kan tilgodese de nødvendige klima-, natur- og kulturhistoriske hensyn. Gruppen er enige om, at de forskellige hensyn ikke er modstridende.

Medio maj 2022 afleverede arbejdsgruppen et notat til Esbjerg Kommune. Notatet indeholder flere anbefalinger til Esbjerg Kommune.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Fra Samarbejdsudvalget skal der lyde en stor ros og tak til initiativtagerne og til arbejdsgruppen for det opnåede resultat. Det er vigtigt at der er lokal bred opbakning, hvis projektet skal gennemføres med succes.

Spørringerne ved Ribe by er medtaget i Vandområdeplan 2021-2027 og Esbjerg Kommune forventes derfor senest, at have gennemført projektet inden udgangen af 2027.

Realistisk set, så tager det 3-4 år at projektere og gennemføre projektet. Indtil da har opstemningerne en negativ indflydelse på bestandene af både ørreder og laks.

Vi bør derfor forsøge om der kan gennemføres en midlertidig ændring ved Ribe by, som kan afhjælpe at fiskene får så mange skader når de trækker op for at gyde.

Der findes ikke en mirakelkur, men hvis vi kan undgå at fiskene skal springe ind i en vandstråle ved en opstemning, så kan det være den forbedring der mindsker antallet af skader og øger gydebestandene.

Det afhjælper ikke passageproblemerne for både smolt og gydefisk, og en midlertidig løsning kan derfor ikke erstatte det store klima- og passageprojekt.

Handlingsplan:

- A. Møde med DTU Aqua. Kan der peges på en midlertidig ændring ved opstemningerne, der mindsker antallet af skader på ørreder og laks.
- B. Møde med Esbjerg Kommune angående ønsket om en midlertidig løsning

3. Avlsarbejdet for laksen

I årene fra slutningen af 1960'erne og frem til 1999 var alle af den opfattelse at den oprindelige laksebestand i Ribe Å systemet var uddød. Man udsatte derfor unglaks fra forskellige lande for at genskabe en ny laksebestand.

I 1999 fandt DTU Aqua lakse yngel der var i familie med laks der blev fanget i 1916 og 1919. Dette kunne man påvise ved at udvinde en dna-profil fra de mange lakse yngel man havde taget vævsprøver af forskellige steder i Ribe Å og sammenligne dna-profilerne med de dna-profiler man havde udvundet fra skæl fra de to gamle laks.

Der var et match med yngel fra Hjortvad Å og yngel fra Harreby strygene i Fladså.

Dette medførte et omgående stop for udsætninger af unglaks fra Sverige, Skotland og Irland. I stedet fokuserede vi på at opfiske moderlaks fra Ribe Å systemet. Inden en opfisket laks indgik i årets avlsarbejde hos DCV, blev den dna testet, og kun laks med den rigtige dna-profil indgik i avlen. Efter en del år ophørte dna-testene, da man konstaterede at alle opfiskede laks, havde den rigtige dna-profil.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Siden da fortsatte avlsarbejdet med succes, og DTU Aqua har beregnet et bestandsestimat fire gange:

Årstal	Gydebestand	Vilde laks % (Med fedtfinne)
2021	3.446	87%
2017	2.902	75%
2012	908	70%
2009	726	-

Bestandsestimatet fra 2021 er desværre behæftet med stor usikkerhed, da beregningerne er baseret på et relativt lille antal opfiskede laks. Det seneste håndgribelige bestandsestimat ligger dermed tilbage i 2017.

De senere år har flere og flere spurgt ind til om det ikke snart er på tide, at vi indstiller avlsarbejdet og lader laksen klare sig selv.

For at vi med ro i sindet kan indstille avlsarbejdet for laks i Ribe Å systemet, så er der nogle forudsætninger der bør være opfyldt:

- Bestanden skal være stabil og gerne i fremgang
- Gydebestanden skal ligge på et højt antal og mindst 2.500 individer målt i en opgangsundersøgelse
- Der skal være stryg projekter undervejs i specielt de to sydlige ågrene
- Der skal være en tilkendegivelse fra Esbjerg Kommune om at passageprojektet ved Ribe by er gennemført senest tre år senere

Når ovenstående kan opfyldes, så kan vi trygt stoppe for avlsarbejdet og lad bestanden klare sig selv, i vished om at de kommende år byder på mange nye forbedringer for vandrefiskene.

Indtil da vil et stop for avlsarbejdet indebære en risiko for laksebestandens udvikling.

De sidste 15 år har vi opfisket de ca 100 laks til avlsarbejde på de samme strækninger fra hhv Fole og Gelsbro Dambrug og nedstrøms til Stavnagerbro/Varmingbro. Strækningerne rummer mange gyde- og opvækstområder.

For at skåne de mange ungfisk og gydefisk på disse strækninger, så flyttes elfiskeriet til nedstrøms Ribe by og den nederste del af Hjortvad Å.

Handlingsplan:

- A. Møde med DTU Aqua om det fremtidige elfiskeri
 - a. Valg af strækninger
 - b. Krav til antal moderlaks
 - c. Hvornår kan vi forvente den næste opgangsundersøgelse

4. Udvidelse af Samarbejdsudvalget

De sidste 20 år er der gennemført mange restaureringsprojekter spredt ud i åsystemet. De har ofte være drevet af 1-3 personer som har lagt deres energi i at skabe bedre fysiske forhold for fiskene. Som regel kan man som frivillig holde momentum i nogle år og så bliver man overhalet af dagligdagen og bliver nødt til at stemple ud i måske et halvt, et helt år eller længere fx i forbindelse med børn, huskøb eller nyt job m.m. Derfor har der været lange perioder hvor der ikke har været så stor aktivitet i åsystemet.

Hvis vi fortsætter som vi plejer, så får vi også de resultater vi plejer at få. Hvis vi vil mere end det, så er vi nødt til at gribe opgaven anderledes an.

Medlemmerne af Samarbejdsudvalget indstiller og udpeger 6-9 personer som brænder for at forbedre de fysiske forhold. Det vil sige vi udpeger 2-3 personer til hver ågren, som varetager de fiskepleje opgaver der skal udføres i den enkelte ågren.

De 6-9 udpegede personer bliver en del af Samarbejdsudvalget, og deltager i møder på lige fod med de øvrige medlemmer. Alle udpegede personer er på valg hvert år på lige fod med formand, kasserer og udsætningskoordinator. Det giver den fordel at man i princippet "kun" binder sig for et år ad gangen, hvilket gør det mere overskueligt for flere.

Ved at skabe et bredt fundament i hver ågren, så mindsker vi sårbarheden, hvis en person ikke kan hjælpe i en længere periode. Samtidig bliver opgaverne fordelt ud på betydelig flere personer, så den enkelte "kun" behøver at reservere 2-4 weekend dage årligt og flere dage hvis de har lyst.

Det medfører samtidig, at indholdet i Samarbejdsudvalgets møder primært handler om hvordan vi kan hjælpe hinanden med at skabe bedre forhold for vores fiskebestande - det kan fx være konkrete projekter og/eller hvordan kan vi skaffe penge til flere projekter.

5. Økonomi

Vi har et ønske om at skabe et af Danmarks bedste fiskevande og det kræver mange forbedringer af de fysiske forhold i både tilløbene og hovedløbene. De fem kommuner kommer alt andet lige til at bruge en del ressourcer for at gennemføre de mange projekter.

Hvis vi ønsker at sikre at projekterne gennemføres i en lind strøm, så er vi nødt til at kunne bidrage økonomisk. Vi kan ikke først komme med ønskerne og derefter forvente at kommunerne betaler hele projektet, det vil være op ad bakke og betyde en stor usikkerhed for hvad vi kan få gennemført de enkelte år.

Typisk kan vi med fordel levere det gydegrus og de skjulesten der skal bruges til de enkelte projekter. Her ultimo medio december 2022 koster **40 m³ gydegrus** ca. kr. **10.000 incl moms**, leveret i Gram/Rødding området (Prisen varierer lidt efter hvor langt det skal køres fra Vojens). 40 m³ svarer til et areal på 160 m² grusstryg i et tilløb (25cm dybde) eller 80 m² grusstryg i et hovedløb (50cm dybde). Hvis vi ved, at vi har et pænt stort beløb hvert år, så kan vi med fordel indgå en mere fast aftale med leverandøren af grus og sten, hvilket bør reducere vores kostpris.

I dag råder Samarbejdsudvalget over kr. 115.000 i Ribe Å systemets Naturfond og vi har ligeledes et kontant indestående på kr. 25.000 på driftskontoen. Samlet set råder vi således over kr. 140.000 som kan anvendes til restaurering. Dette svarer til et samlet køb af fx 560 m³ grus.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

I forlængelse af den nye fiskeplejeplan, har vi hidtil årligt kunne konvertere de tildelte udsætningsbeløb for ørreder, til køb af grus og sten. Via Fisketegnsmidlerne kan vi derfor årligt bruge kr. 33.750 incl moms til materialer.

Vi har ligeledes på lige fod med andre, mulighed for at ansøge om tilskud til et større projekt i Fisketegnsmidlernes gruspulje. Der er tradition for at man kan ansøge om et tilskud på op til kr. 37.500 incl. moms. Der er ingen garanti for at vi får tilsagn hvert år!

I de gode år, hvor vi både konverterer udsætningsbeløb og får tilsagn om tilskud fra gruspuljen, så vil det give et samlet beløb på kr. 71.250 det pågældende år. Det svarer til et køb af 285 m³ gydegrus i de år hvor vi får det maksimale beløb fra Fisketegnsmidlerne.

Det sikre beløb på kr. 33.750 incl moms som vi må bruge hvert år, rækker ikke langt, og hvis vi skal nå i mål med store og stærke fiskebestande, så er Samarbejdsudvalget nødt til selv at bidrage med et beløb hvert år og **derved investere i et bedre fiskeri i de kommende år**

I 2021 havde Samarbejdsudvalget samlet omkostninger på kr. 14.151,75 og medlemmerne indbetalte kr. 20.390,57 i kontingenter. Dette giver et driftsoverskud for året på kr. 6.238,82 kr.

Et årligt beløb på kr. 6.000 er absolut bedre end ingenting, men det bringer os ikke langt, heller ikke over tid.

Det årlige kontingent som medlemmerne indbetaler til Samarbejdsudvalget bør hæves til det tredobbelte fra og med 2023. Dette vil betyde at kontingenterne når op på kr. 61.170 årligt. Hvis vi antager, at udvalgets årlige omkostninger kan holdes på kr. 14.000, så vil vi i 2023 generere et driftsoverskud på kr. 47.170 hvilket svarer til et årligt køb af 188 m³ gydegrus.

Der er ingen tvivl om at det vil gøre ondt på medlemmerne af Samarbejdsudvalget, men hvis vi vil i mål med at skabe et fantastisk fiskeri, så bliver vi nødt til selv at investere i projektet, ikke bare med tid, men også med økonomi.

Hvad får vi ud af at udlægge et 100 m² velfungerende grusstryg?

Foto 15. Ny udlagt gydegrus i Rojbøl Bæk

Når Danmarks Sportsfiskerforbund og DTU Aqua skal estimere hvor mange ørreder man kan forvente at et vandløb kan producere, så anvender de en formel der er udviklet efter talrige undersøgelser.

Bemærk: Estimatet er baseret på viden om den naturlige dødelighed fra yngel til smolt – der er ikke indregnet overdødelighed pga. forurening, sandvandring, skarv, spærringer mod havet, ligesom en eventuel overdødelighed i havet og på vandringen tilbage mod gydepladserne heller ikke indgår.

Formlen forudsiger, at når en hunørred på ca. 3 kg gyder på et velfungerende gydestryg, så vil der klække 4.800 stk yngel, som et halvt år senere er blevet til 1.200 stk ½-års ørreder, der senere er blevet til 504 stk 1-års ørreder. Samlet vil der udvandre 164 smolt fra området fordelt på 1-års smolt og 2-års smolt.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

Man ved at nogle ørreder kun gyder en gang, men en del gyder to gange og der er nogle der når at gyde helt op til tre gange i deres liv.

Hunnens gydning fra ovenstående regnestykke ender med, at mellem 26 og 52 havørreder vender tilbage som opgangsfisk i åen 3-6 år senere.

Udvikling i antal	Antal nyklækket yngel	Antal 1/2 års	Antal 1 års	Antal smolt	10% af smoltene vender retur som opgangsfisk	20% af smoltene vender retur som opgangsfisk	Opgangsfisk incl flergangs gydning 10 %	Opgangsfisk incl flergangs gydning 20 %
1 hun	4.800	1200	504	164	16	33	26	52
2 hunner	9.600	2.400	1.008	328	33	66	52	105
3 hunner	14.400	3.600	1.512	491	49	98	79	157
4 hunner	19.200	4.800	2.016	655	66	131	105	210
5 hunner	24.000	6.000	2.520	819	82	164	131	262
Forudsætninger: Snitvægt på hunner er 3 kg 10% af smoltene smoltificerer som 1-års Der er 75% dødelighed mellem 1. og 2. år Resten smoltificerer som 2-års								

Tabel 1. Udvikling i antal ørreder ved en eller flere gydninger på et velfungerende gydestryg på ca. 100 m²

I ovenstående beregninger, er der som tidligere skrevet, kun indregnet den naturlige dødelighed fra yngel til smolt, ligesom det antages, at dødeligheden i saltvand og på vandringen tilbage til gydepladserne ikke er unaturligt høj. Man kan sige, at det er fra en idealverden, som vi kun kan opnå, hvis vi får styr på følgende negative påvirkninger:

- Punktforureninger og sandvandring i vandløbene
- Mangel på skjulesteder for ørrederne
- Skarven
- Smolt dødelighed ved passage af Ribe by
- Dødelighed når opgangsfiskene skal forbi kammerlusen og Ribe by

Vi har ikke styr på ovenstående punkter fra starten, men det er realistisk, at vi er kommet langt, når vi kommer til 2027.

Indtil da er vi nødt til at indregne en større dødelighed, når vi ser på, hvad 100 m² velfungerende gydeareal kan producere med de nuværende forhold.

Vi antager følgende om hvert 100 m² gydeareal, vi etablerer:

- To hunner a 3 kg gyder på arealet hvert år
- På grund af en skønnet, nuværende overdødelighed – jvf. ovenstående – bliver opgangen af gydefisk reduceret med 2/3.
- Hvert areal vil således medføre en opgang af 52-105 opgangsfisk * 0,33 = 17-34 opgangsfisk

I ovenstående regnestykke er der selvfølgelig en stor usikkerhed, og der vil fx være arealer som ikke er plaget af sandvandring, ligesom der vil være år, hvor skarven ikke når at tage så mange smolt, og hvor smoltene og opgangsfiskene svømmer lige igennem Ribe by på grund af en stor flom. Det er også værd at nævne, at vi har erfaring for, at 100 m² gydeareal ofte bruges af flere

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

end 2 hunfisk – i mindre vandløb er det ikke urealistisk finde helt op imod 4-8 gydegravninger. To gydegravninger er derfor et minimumsestimat.

Men trods denne usikkerhed, så vurderer vi, at estimatet med 17-34 opgangsfisk per 100 m² nyetableret gydeområde er realistisk. Vi forventer dog, at opgangen vil variere fra år til år. Med vores forbehold skønner vi dog, at estimatet snarere er for lavt end for højt. I takt med at vi de kommende år får styr på de begrænsende faktorer, der giver overdødelighed, så vil resultaterne blomstre.

Vores økonomiske muligheder er sammenfattet i nedenstående tal. Bemærk, at den skønnede opgang af gydefisk er baseret på en naturlighed dødelighed i ferskvand – det vil sige uden de begrænsende faktorer, der er nævnt på side 25.

	Årligt beløb v. nuværende kontingent og <u>uden</u> tilsagn fra gruspuljen	Årligt beløb v. nuværende kontingent og <u>med</u> tilsagn fra gruspuljen	Årligt beløb med 3X nuværende kontingent og <u>uden</u> tilsagn fra gruspuljen	Årligt beløb med 3X nuværende kontingent og <u>med</u> tilsagn fra gruspuljen
SU-driftsoverskud kr.	6.000	6.000	47.170	47.170
Konvertering af ørredudsætninger kr.	33.750	33.750	33.750	33.750
Tilsagn gruspuljen kr. (ingen garanti)	0	37.500	0	37.500
Samlet beløb til investering i et bedre fiskeri kr.	39.750	77.250	80.920	118.420
Hvor mange m ³ gydegrus kan vi købe ca.	159	309	323	473
Hvor mange m ² gyde- og opvækstområder kan vi skabe for beløbet i tilløbene	636	1.236	1.292	1.892
Hvor mange opgangsfisk kan vi forvente, der produceres hvert år via årets projekter, hvis der ikke er en overdødelighed	108-216 opgangsfisk årligt	210-420 opgangsfisk årligt	220-440 opgangsfisk årligt	322-644 opgangsfisk årligt

På et møde i Samarbejdsudvalget den 25. januar 2023 var der enighed om, at vi årligt skal råde over et betydeligt større beløb til restaurering, end der genereres årligt via de nuværende kontingent indbetalinger til Samarbejdsudvalget. Målet er at vi årligt kan dedikere mindst 47.000 kr. til restaurering.

På mødet blev det besluttet, at Preben Nielsen udarbejder et forslag, til godkendelse på det kommende formandsmøde sidst i marts eller starten af april 2023.

Handlingsplan for Ribe Å systemet 2023-2027

Version 2023-02. Revideret 04.02.23

6. Fælles fiskeregler

Målet med nærværende handlingsplan er at skabe større og stærkere bestande af stalling, ørreder og laks.

Samtidig med at vi etablerer mange nye gyde- og opvækstområder og forsøger at få etableret en midlertidig passagemulighed ved Ribe by, så bør vi også se på, om vi via en ændret adfærd i vores fiskeri, kan sikre, at flere ørreder og laks overlever i åsystemet, så de kan deltage i gydningen.

- A. Havørreder og laks har en meget dårlig overlevelses rate, hvis de efter en fight skal genudsættes i vand der har en temperatur på 18 grader eller højere. Derfor bør alle indstille fiskeriet når vandtemperaturen når op på dette niveau. Der findes flere målere spredt i åsystemet hvor man næsten live kan se temperaturen, så alle kan orientere sig inden fiskeriet påbegyndes.

[Link til artikel om vandtemperatur på www.fiskepleje.dk](http://www.fiskepleje.dk)

Alle medlemmer af Samarbejdsudvalget sørger for at opfordre deres medlemmer til at undlade at fiske når vandtemperaturen er på 18 grader eller mere. Ligeledes indsættes link på de respektive websider, til loggere der viser den aktuelle vandtemperatur.

- B. Havørreder og laks der skal genudsættes, kan fotograferes hurtigt liggende i vandet og aldrig over vandet. DTU har påtalt det over mange år under de årlige laksekoordineringsmøder. Medlemmerne af SU sørger for at understøtte håndteringen ved at orientere deres medlemmer løbende om det u hensigtsmæssige, og sørger ligeledes for aldrig at bringe et billede af en genudsætnings fisk taget over vandet, på deres websider og klubblade, da det fremmer opfattelsen af at det er acceptabelt.

7. Fordeling af laksekvoten

I lighed med 2022 så fordeles laksekvoten fremover efter meter princippet, og der åbnes for at Sønderjysk Sportsfiskerforening og Gelsåsamenslutningen hvert år medio august kan frigive laks til øvrige SU-medlemmer. Fordelingen aftales i givet fald mellem Sønderjysk Sportsfiskerforening, Gelsåsamenslutningen og formanden for Samarbejdsudvalget, og frigives til fiskeri pr. 1. september det pågældende år. Aftalen løber indtil andet besluttet i Samarbejdsudvalget.

Det bemærkes, at der er tale om en frivillig ordning, og at Sønderjysk Sportsfiskerforening og Gelsåsamenslutningen ikke er forpligtet til at overdrage laks til andre.

Alle fakta ark i kapitel 2.1, 2.2 og 2.3 er kopieret fra

Plan for fiskepleje Ribe Å 2022. DTU Aqua, Institut for Akvatiske Ressourcer, Sektion for Ferskvandsfiskeri. Planen er udarbejdet af Hans-Jørn Aggerholm Christensen. [Link til rapporten](#)

Handlingsplanen er udarbejdet af Tom Donbæk på vegne af Samarbejdsudvalget for Ribe å systemet.

Det forventes at handlingsplanen opdateres ved hvert årsskifte – tjek altid versionsnummer i toppen.